

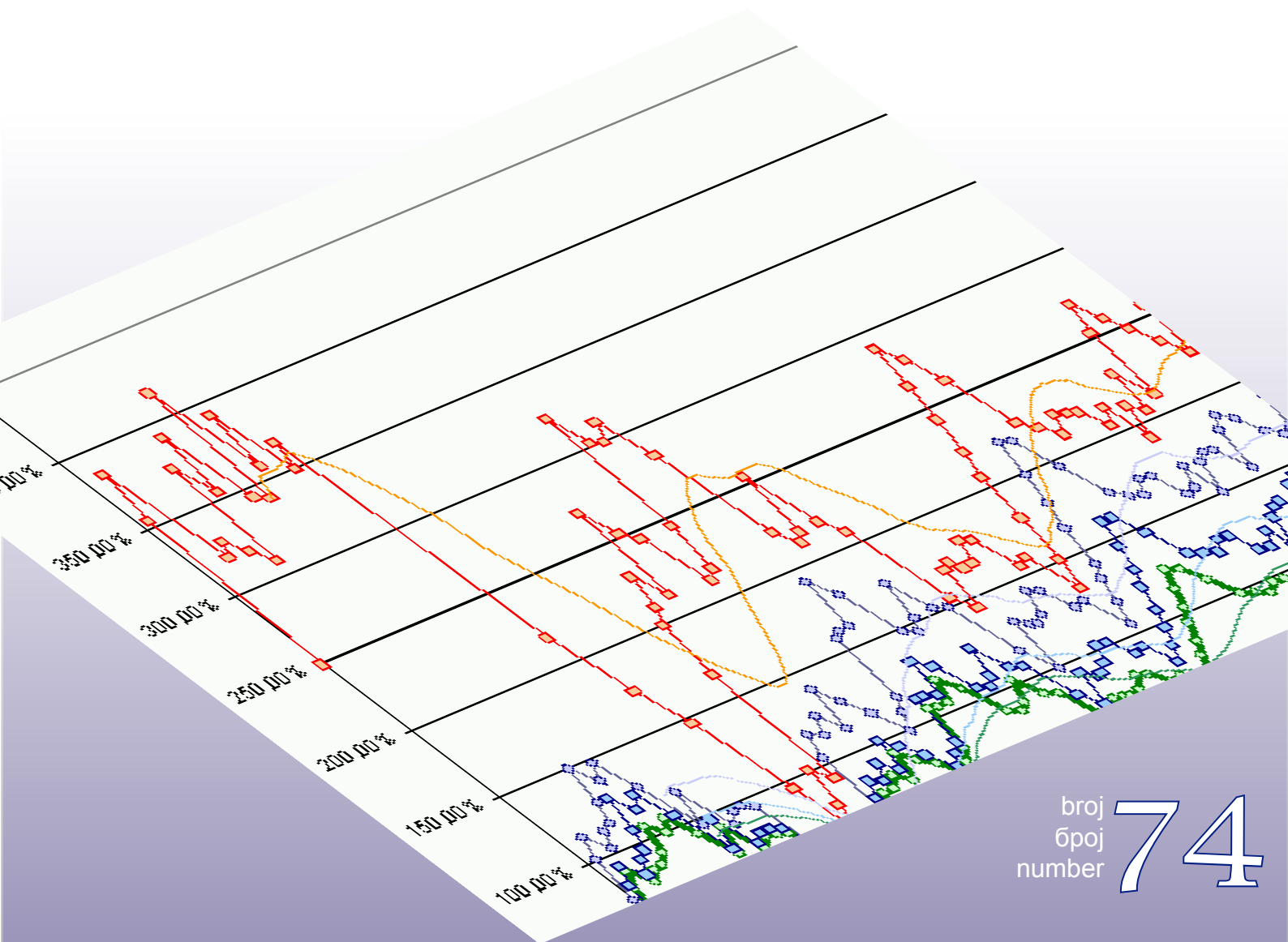
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje

Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за indirektno-
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

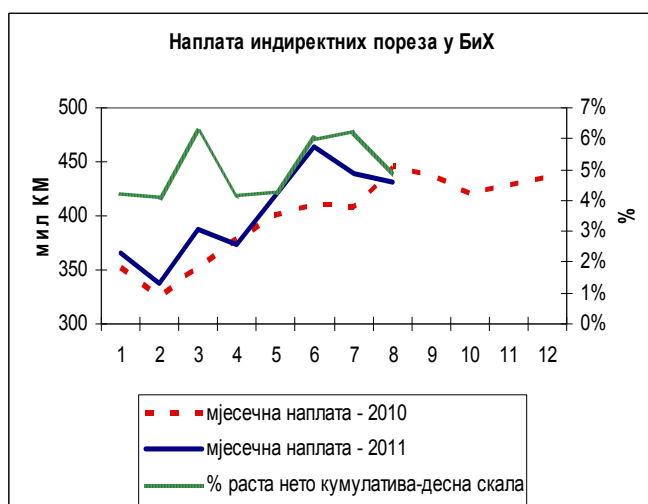
Oma Bilten

broj
број
number **74**

Уз овај број

Наплата прихода од индиректних пореза у 2011. години је подложна снажним мјесечним осцилацијама. Након тромјесечног снажног раста у августу је дошло до пада нето мјесечне наплате, што је утицало и на смањење стопе раста нето кумулатива (вид. графикон доле). Лошији резултати у наплати у августу забиљежени су код свих врста прихода од индиректних пореза. Слаба бруто наплата ПДВ-а и раст поврата од ПДВ-а од 25% довели су нето приходе од ПДВ-а на ниво из августа 2010.г. УИО је препознала поврате ПДВ-а као извор могућих превара, те се очекује се да ће у наредним мјесецима опсежне активности УИО на откривању превара у домену поврата ПДВ-а стабилизирати приходе од ПДВ-а. Пад наплате је забиљежен и код акциза на скоро све врсте акцизних производа, осим на увозне цигарете и кафу. Очекује се да ће уређење техничких питања у вези са спровођењем ослобађањем плаћања путарине за руднике, жељезнице и термоелектране унутар БиХ смањити снажне осцилације које су сада присутне у наплати прихода од акциза и путарине на домаће деривате нафте.

Од овог броја настојаћемо да обрађујемо и теме из домена правила фискалне помоћи ЕУ. Хармонизација ове области државне интервенције у економији са правилима ЕУ приоритетан је задатак домаћих фискалних власти, с обзиром на истекле рокове предвиђене Споразумом о стабилизацији са ЕУ. Будући да су правила државне помоћи у ЕУ јако оштра и ограничена на само одређене ситуације потребно их је приближити представницима власти на свим нивоима, али и компанијама које су до сада биле корисници ове помоћи, како би своје пословне и стратешке планове на вријеме прилагодили пословном амбијенту у ЕУ.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Најновија кретања у области политике опорезивања цигарета у ЕУ	2
Регулисање државне помоћи према праву Европских заједница уз осврт на кризне мјере	6
Консолидовани извјештаји: ЈР, Институције БиХ, ентитети	12
Консолидовани извјештаји: Кантони	14

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Тошић, проф. англистике

Најновија кретања у области политике опорезивања цигарета у ЕУ

(Аутор: Александар Ескић, макроекономиста у Одјељењу)

Увод

У протеклих неколико година политика опорезивања цигарета у Европској унији је знатно еволуирала. Настојала су се остварити два основна циља. Један од циљева је постепена конвергенција политика опорезивања цигарета земаља чланица, а други је укупно повећање акцизне обавезе на цигарете. Разлог томе је изразита неуједначеност третмана цигарета посматрано на нивоу ЕУ, што је поготово кулминирало проширењем ЕУ које се десило у два наврата у протеклих 7 година. До тада је ЕУ бројила 15 земаља чланица док данас она има 27 земаља чланица. Из овог закључујемо да је и сама ЕУ значајно еволуирала као и њене институције.

Донедавно важеће директиве и остали прописи нису више задовољавале доносиоце одлука у смислу њихових приоритета тако да се приступило изради и усаглашавању политика опорезивања цигарета, како на нивоу ЕУ тако и на нивоу појединих земаља чланица. Поједина концептуална рјешења и пратеће категорије у донедавно важећим прописима нису била у стању да адекватно одговоре на савремене потребе ових друштава те су она морала бити иновирани и замијењена новим. У наставку ћемо се осврнути на неколико одабраних докумената која детаљније описују саму садржину, претходно постављене циљеве као и ефекте који су већ данас видљиви.

Коначно договор крајем 2009. године

Савјет Европске уније је објавио 10.11.2009. године саопштење за јавност¹ у којем је означило постизање политичког споразума о реформи акцизне политике на цигарете и остале дуванске производе. Ради се о усаглашеном нацрту директиве усмјерене на ажурирање правила о структури акцизне обавезе, као и важећих акцизних стопа на дуванске производе. Крајњи циљ директиве је осигурати већи степен здравствене заштите јавног здравља подизањем минималне акцизе на цигарете уз постепено изједначавање акцизних обавеза на фино резани дуван са онима који важе за цигарете.

Резултат четвртог четворогишњег прегледа опорезивања дувана и дуванских производа уређеним директивама 92/79/ЕЕС, 92/80/ЕЕС и 95/59/ЕС указује на потребу модернизације, поједностављења правила и већим степеном транспарентности опорезивања дувана и дуванских производа.

Споразум је омогућен компромисом који се односи на:

- (цигарете) Савјет се сагласио да се повећа минимално акцизно оптерећење на 90 EUR (на 1000 цигарета) до почетка 2014. године у односу на дотадашњих 64 EUR. Истовремено пропорционално оптерећење се повећава на најмање 60% у односу на дотадашњих 57%.
- (прелазни период за цигарете) Компромис омогућава земљама чланицама које још нису достигле претходно одређени важећи минимум, или су га тек недавно достигле, прелазни период да то ураде до почетка 2018. године. Ово се првенствено односи на Бугарску, Грчку, Латвију, Литву, Мађарску, Пољску и Румунију.

¹ 15767/09 (Press 324)

- (квантитативна ограничења за цигарете) Компромис омогућава земљама чланицама која испуњавају постављене минималне услове да наметну квантитативна ограничења од 300 цигарета у смислу уноса цигарета на њену територију из земаља на које се односе одредбе о прелазном периоду. Исто тако, овај споразум омогућава земљама чланицама које када достигну укупно акцизно оптерећење од 77 EUR да примјене квантитативна ограничења у односу на државе чланице које још увијек нису достигле једнак ниво опорезивања.
- (фино резани дуван) Савјет се сагласио да се постепено повећавају минималне акцизне обавезе које се односе на фино резани дуван, и то сљедећом динамиком: земље чланице ће постепено усаглашавати акцизне обавезе на фино резани дуван са онима које важе на цигарете, у апсолутном или релативном смислу.

Директива 2010/12/EУ усвојена почетком 2010. године

Савјет Европске уније је 16.02.2010. године усвојио нову Директиву 2010/12/EУ² која допуњава Директиве 92/79/ЕЕС, 92/80/ЕЕС и 95/59/ЕС које се односе на структуру и стопе акцизних обавеза на прерађени дуван као и на Директиву 2008/118/ЕЕС.

У допуњеном члану 2. стоји да укупна акцизна обавеза (специфична акциза као и *ad valorem* акциза искључујући ПДВ) треба бити најмање 57% просјечне малопродајне цијене цигарета. Ова акцизна обавеза не смије бити мања од 64 EUR на 1000 цигарета без обзира на просјечну малопродајну цијену цигарета. Исто тако, земље чланице које су одредиле акцизну обавезу од најмање 101 EUR на основу просјечне малопродајне цијене не требају да се придржавају правила '57%'.

Од 01.01.2014. године, укупна акцизна обавеза треба бити најмање 60% просјечне малопродајне цијене цигарета. Ова акцизна обавеза не смије бити мања од 90 EUR на 1000 цигарета без обзира на просјечну малопродајну цијену цигарета. Исто тако, земље чланице које су одредиле акцизну обавезу од најмање 115 EUR на основу просјечне малопродајне цијене не требају да се придржавају правила '60%'. Бугарска, Естонија, Грчка, Латвија, Литванија, Мађарска и Пољска имају рок до 31.12.2017. године да достигну минималне захтјеве из прва два става овог члана.

Просјечна малопродајна цијена треба бити израчуната тако што се подијели укупна вриједност цигарета намијењених потрошњи на основу малопродајне цијене која укључује све порезе са укупном количином цигарета намијењених потрошњи. Она треба бити одређена најкасније до 01.03. сваке године на основу података који се односе на свако пуштање у промет (то би могло бити еквивалент повлачењу акцизних маркица од стране пореских обвезника) током претходне године.

Садржина става 4. је веома интересантна, и који каже да земље чланице требају постепено да повећавају акцизне обавезе како би достигли минималне захтјеве који су описани у претходним ставовима члана 2. Познато је да су се управо власти Босне и Херцеговине определили за такав приступ што је садржано у Закону о акцизама БиХ.

У овој директиви измјењен је и члан 2а. у којем стоји да уколико је настала промјена просјечне малопродајне цијене у некој земљи чланици у години Y0 тако да се укупна акцизна обавеза налази испод нивоа наведеног у претходном члану, та земља чланица се обавезује да учини потребне измјене до 01.01.Y+2 године како би минимални захтјеви били испуњени.

² Објављено у Службеном гласнику ЕУ 27.02.2010. године

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

У наредном ставу стоји да уколико земља чланица повећа стопу пореза на додатну вриједност на цигарете, она може смањити укупну акцизну обавезу за онолико за колико се повећао удио ПДВ-а посматрано у односу на просјечну малопродајну цијену чак и ако укупно пореско оптерећење падне испод нивоа наведеног у прва два става члана 2. Исто тако, земља чланица треба повисити ту обавезу поново тако да достигне потребни ниво до 01.01.Y+2 године.

У члану 4. стоји да је Комисија дужна подносити извјештај Савјету сваке 4 године као и евентуално приједлог који се тиче структуре и стопа акцизних обавеза дефинисаних чланом 16. Директиве 95/59/ЕС. Извјештај Комисије треба узети у обзир исправно функционисање унутрашњег тржишта, **реалне вриједности акцизне обавезе** као и ширих циљева Уговора.

Ефекти у 2011. години

Водећи принципи приликом доношења прописа како на нивоу Европске уније, тако и на нивоу земаља чланица, су да се осигура исправно функционисање унутрашњег тржишта уз истовремено висок ниво заштите здравља, с обзиром да је познато да конзумација дуванских производа опасно штетно по здравље.

Што се тиче цигарета, законска и подзаконска рјешења требају бити поједностављена како би се створили неутрални услови за конкуренцију произвођача и смањила парцијализација тржишта дуванских производа. Управо због тога, концепт најпопуларније цјеновне категорије је замијењен просјечном малопродајном цијеном која служи као референтна тачка приликом примјене минималних захтјева тако да минимална акцизна обавеза у апсолутном смислу се односи на све цигарете. Из истих разлога, просјечна малопродајна цијена треба служити као основа за мјерење значајности специфичне акцизне обавезе у оквиру укупног пореског оптерећења.

Анализа промјена цијена и нивоа акцизног оптерећења цигарета је показала да још увијек постоје значајне разлике између земаља чланица које могу нарушити функционисање унутрашњег тржишта. Већа конвергенција између нивоа пореског оптерећења који се примјењују у земљама чланицама би помогла смањењу кријумчарења и нелегалне трговине цигаретама. Већи степен конвергенције би такође осигурао већи ниво заштите људског здравља. Ниво опорезивања је и даље најзначајнији фактор приликом одређивања малопродајних цијена цигарета од стране произвођача.

У наставку дајемо преглед нивоа прихода од цигарета као и количина за 4 одабране земље чланице³:

Приходи од опорезивања потрошње прерађеног дувана

	2007	2008	2009	2010
BE	1559,46	1532,01	1529,51	1686,55
DK	913,91	912,05	935,91	1042,80
AT	1446,16	1424,49	1457,60	1502,00
SI	299,58	341,75	362,00	389,14

Напомена: BE – Белгија, DK – Данска, AT – Аустрија, SI – Словенија

³ Evropska komisija – Jedinica za poreze i carine, juli 2011

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Цигарете пуштене у промет (1000 комада)

	2007	2008	2009	2010
BE	12 492 580	11.916.326	11.616.849	12.557.608
DK	7.937.867	7.902.799	7.867.506	7.701.904
AT	13.583.454	13.187.828	13.383.631	13.759.444
SI	4.663.247	5.009.949	5.138.870	4.924.472

Анализом података из горњих табела видимо да су приходи имали динамичније промјене у односу на количине. То нас наводи да претпоставимо да су се односне политике пореског третмана цигарета мијењале у посматраном периоду. Исто тако, можемо претпоставити да долази и до преливања ефеката појединачних политика земаља чланица на остале, посебно сусједне, земље са нагласком на количине прометованих цигарета.

У доњој табели дајемо преглед кретања структуре малопродајне цијене тј. пореског оптерећења цигарета.

	Специфична (1000 комада)		Ad valorem	ПДВ	Укупно порези
	EUR	% WAP	% TIRSP	% TIRSP	% WAP
BE	15,93	7,04	52,41	17,36	76,62
DK	90,58	38,99	21,65	20,00	80,64
AT	34,00	17,95	42,00	16,67	76,62
SI	20,40	15,45	45,15	16,67	77,28
BIH	11,50	18,00	42,00	14,53	74,53

Напомена:

WAP – Просјечна пондерисана цијена

TIRSP – Малопродатна цијена која укључује све порезе

Претпоставили смо да је просјечна малопродајна цијена цигарета у БиХ за 2011. годину 2,50 КМ. На основу тога смо рачунали структуру пореског оптерећења како би их упоредили са остале 4 земље чланице ЕУ. Генерални закључак је да је укупан удио пореског оптерећења у односу на просјечну малопродајну цијену најнижи у БиХ. Ово прије свега захваљујући најнижој стопи ПДВ-а у односу на остале земље. Исто тако примјећујемо да је далеко најнижа специфична акциза у апсолутним износима у БиХ поново иако је релативно учешће друго највише од ових 5 земаља. То нас наводи на општепознат закључак да су малопродајне цијене цигарета у осталим анализираним земљама далеко више.

Генерални закључак је да 'дувански' порески обвезници воде велику битку за опстанак на економски скромном тржишту БиХ доводећи у питање своје краткорочне перформансе. У оваквој ситуацији, можемо још једном поновити да је од изузетне важности континуиран надзор и контрола тржишта цигарета како би се осигурали једнаки услови за све учеснике на тржишту цигарета што би требало довести до потпуног остварења циљева фискалне и политике заштите здравља људи.

Регулисање државне помоћи према праву Европских заједница уз осврт на кризне мјере

(припремила: Мирела Кадих)

Државна помоћ (енгл. „state aid“) је поступак националне, регионалне или локалне власти, којом она фаворизује одређено предузеће. Према праву Европских заједница⁴, **'било која помоћ додијељена од земље чланице или путем државних средстава у било којем облику који нарушава или пријети нарушавањем тржишне конкуренције, стављајући у повољнији положај одређене предузетнике или производњу одређених роба, у мјери у којој утиче на трговину између држава чланица, није у складу са унутрашњим тржиштем'**⁵. Из овога закључујемо да, да би нешто подлијегало контроли државне помоћи, постоје четири кумулативна захтјева, а то су:

- Државна помоћ је трансфер одобрен од стране државе (свих њених нивоа), али и од приватних и јавних посредничких тијела постављених од државе (нпр. приватној банци се додијели улога управљања шемом помоћи малим и средњим предузетницима финансираном од државе);
- Помоћ треба створити економску предност коју предузеће не би добило у нормалном току пословања;
- Принцип селективности је оно што разликује државну помоћ од општих мјера економске политике, а подразумијева фаворизовање одређених предузећа или производњу одређених производа;
- Помоћ мора имати потенцијални утицај на економску активност, при чему корисник помоћи може бити чак и невладина организација. Европска комисија сматра да су износи помоћи до 200,000 еура током три фискалне године, односно 100,000 еура када се ради о сектору цестовног транспорта, превише мали да би битно утицали на економске токове, односно то је тзв. *de minimis* помоћ.

Интердисциплинарност концепта државне помоћи довела је до непостојања опште сагласности око тога да ли је помоћ штетна или није, било да се проблем посматра с правног, економског или политичког аспекта. С једне стране влада мишљење да су државне помоћи и субвенције генерално штетне, јер:

- Спречавају ефикасно функционисање тржишних механизма понуде и потражње;
- Креирају вјештачке предности које нарушавају конкуренцију и конкурентност;
- Генеришу културу која промовише субвенције и у којој пословни субјекти када наиђу на препреке (чак и приликом започињања) очекују потпору од стране државе;
- Ометају систем компаративних предности на којем се заснива слободна међународна трговина⁶;
- Претпоставка за државну интервенцију јест то да држава посједује аналитичку способност да боље од тржишта одреди одговарајућу привредну структуру, односно да умије да изабере гране побједнике, као да и правовремено прекине с давањем помоћи⁷.

⁴ Чланови од 87 до 89 Уговора о ЕЗ, односно чланови од 107 до 109 Уговора о ЕУ

⁵ Члан 87 Уговора о ЕЗ, односно 107 Уговора о ЕУ

⁶ Stuart E. Вулетих Д. 'Увод у регулирање државне помоћи према праву Европских заједница-приручник за Босну и Херцеговину', Подршка за конкуренцију и државну помоћ у Босни и Херцеговини, Сарајево, стр.7

⁷ Сложеност одређених државних уређења, њихова инертност, те утицај лобистичких интересних група заинтересованих за задржавање државне помоћи чак и кад то више није економски оправдано, доводе до закључка да држава често није способна да спроведе ефикасно као тржиште.

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Због бројних негативних посљедица државне интервенције, члан 87(1) Уговора о ЕЗ односно члан 107(1) Уговора и ЕУ каже да државна помоћ и концепт јединственог тржиште нису компатибилни. Из разлога могућих злоупотреба јасног аутоматизма и прецизираног појма, Европска комисија је задржала дискрецијско право да одреди шта то спада, а шта не у државну помоћ, те зато ни у једном члану није навела стриктну дефиницију наведеног појма.

Ако би се регулатива земаља ослањала само на тај један члан, земље чланице не би имале много простора за интервенцију којом би помогле своје економије што се показало од стратешког значаја у вријеме рецесије у претходним годинама.

Из тог разлога у члану 87(2) односно 107(2) се помињу мјере помоћи које се могу сматрати допуштеним ако не нарушавају јединствено тржиште. То су:

- a. Помоћ социјалног карактера уз услов да не дискриминирају производе с обзиром на национално/регионално поријекло;
- b. Помоћ којом се санирају штете проузроковане елементарним непогодама;
- c. Помоћ оним регијама Њемачке које су биле погођене подијељеношћу те земље.

Члан 87(3) односно 107(3) још више шири простор за интервенцију и наводи сљедеће помоћи које се такођер могу сматрати компатибилним са јединственим тржиштем:

- a. Помоћ која промовише развој у подручјима гдје је животни стандард нетипично низак или је незапосленост озбиљно висока;
- b. Помоћ која омогућује завршавање пројекта у заједничком европском интересу или оне које ублажавају озбиљни поремећај у националној економији;
- c. Помоћ која олакшава развој одређених економских активности или подручја а да неповољно не дјелују на трговину између чланица;
- d. Помоћ која унапређује очување културне баштине и околиша;
- e. Све остале врсте помоћи које Савјет ЕУ може изгласати квалификованом већином.

General Block Exemption Regulation (GBER), односно Уредба о групном ослобађању, која је у примјени од 29.8.2008.године, такођер представља још један дио реформи које је Европска комисија предузела током посљедњих неколико година с циљем да заузме модернији приступ контоли државне помоћи, укине непотребну бирократију и усмјери средства на остваривање циљева постављених у Лисабонској стратегији, односно Агенди 2020. Ова уредба представља аутоматско одобравање државне помоћи за 26 категорија које ће бити од стварне користи за стварање нових радних мјеста и подизање европске конкурентности. Дакле, ради се о томе да помоћ за, на примјер, истраживање и развој, мала и средња предузећа (посебно предузећа која покрећу жене), заштиту околине, помоћ за особе са инвалидитетом, неће подлијегати строгој и опсежној контроли у складу са датим смјерницама и оквирима, већ само врло кратком и једноставном обавјештењу за Комисију након што се помоћ већ одобри.

Европска комисија формирала је широм свијета јединствен систем правила по којима се државна помоћ процјењује и прати. Овакав законски оквир се редовно ревидира с циљем да се побољша ефикасност и да се одговори захтјеву Савјета за 'мање, али боље циљане државне помоћи' која би подржале европску економију.

Разликујемо три основне категорије помоћи:

- **Регионална помоћ**

Чланови 107(3)(а) и 107(3)(ц) Уговора обезбјеђују основу за даље тумачење мјера државне помоћи у рјешавању регионалних проблема:

- Члан 107(3)(а) односи се на 'државну помоћ која промовише развој у подручјима гдје је животни стандард нетипично низак или је незапосленост озбиљно висока' тачније у NUTS 2⁸ регијама у којима је БДП per capita 75% нижи од просјека ЕУ25;
- Члан 107(3)(ц) покрива помоћ којом држава чланица може помоћи регији унутар својих националних граница која је сиромашнија од националног просјека.

За ову помоћ земља чланица предлаже, а Комисија усваја листу регија.

Критериј за одређивање регионалне помоћи је шире објашњен у 'Смјерницама о националној регионалној помоћи 2007-2013'⁹.

• **Хоризонтална помоћ**

Интер-индустријска или хоризонтална помоћ је посебна категорија помоћи која се бави проблемима који се могу појавити у било којој индустрији и регији. У ову групу спада помоћ за климатске промјене и заштиту околине, помоћ за истраживање, развој и иновације, помоћ за спашавање и реструктуисање предузећа у потешкоћама, помоћ за мала и средња предузећа, за запошљавање, помоћ при обуци, помоћ за ризични капитал, те помоћ услугама од општег економског значаја.

• **Секторска помоћ**

Током година Европска комисија развила је сет правила која третирају приступ државној помоћи у специфичним индустријама. Па тако, рецимо, опште правило забране се никако или у врло малој мјери примјењује у области пољопривреде, шумарства, рибарства и аквакултуре, док је Комисија врло строга када се ради о сектору транспорта, гдје је чак и праг за *de minimis* помоћ спуштен с општих 200,000 еура на 100,000.

Процјена државне помоћи уствари представља балансирање **позитивних ефеката**, у смислу успјешног остваривања циљева од заједничког стратешког интереса, и **негативних ефеката**, односно могуће дисторзије конкурентности и трговине.

Табела 1. Степеновање процјене државне помоћи

1.	Нема помоћи – <i>De minimis</i>
2.	Уредба о групном ослобађању - GBER
3.	Стандардна процјена
4.	Детаљна процјена

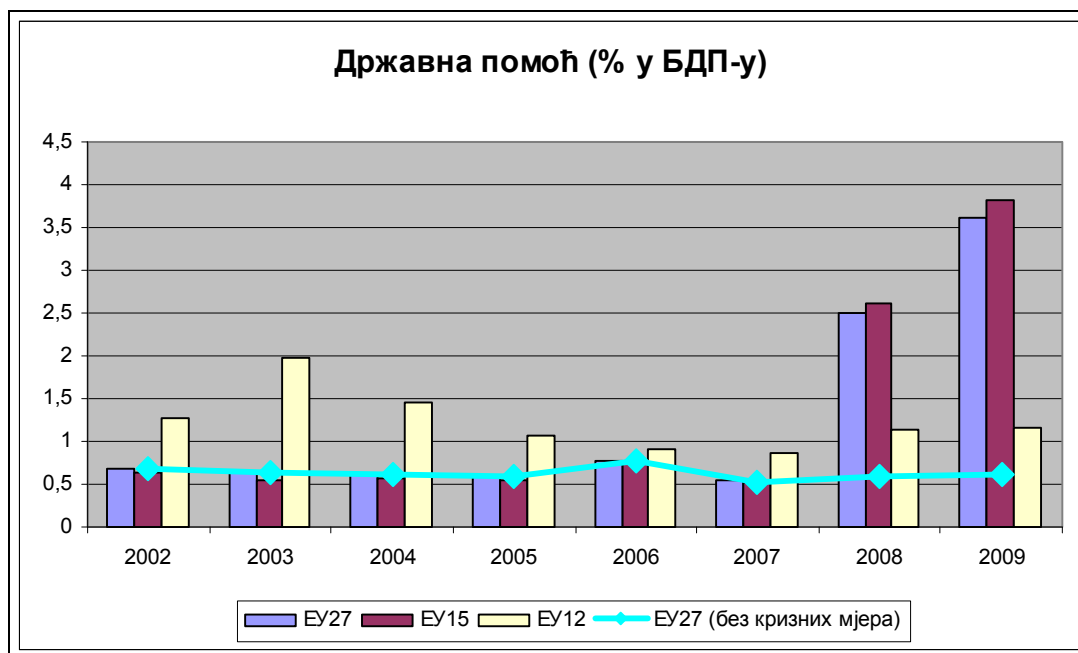
Свака помоћ не пролази опсежне и дубинске процјене Комисије, већ се ради својеврсна '*cost-benefit*' анализа елемената као што су: колико су квалитетно дефинисани циљеви који се желе остварити давањем помоћи, којим инструментима, те колико негативних ефеката ће проузрочити помоћ. Надзор државне помоћи у ЕУ заснива се на систему '*ex-ante обавјештења*', односно **свака помоћ о којој Комисија није обавјештена и коју Комисија није одобрила се сматра незаконитом.**

⁸ Утврђивање статистичких просторних јединица према ЕУ класификацији (тзв. NUTS) дио је правне стечевине ЕУ, коју је земља кандидат обавезна прихватити прије приступања Унији. Садашњи систем дијели територију ЕУ на пет хијерархијских нивоа: NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3 и два додатна нивоа LAU1 и LAU2 по критерију броја становника. NUTS подјела служи како би се утврдио ниво и врста помоћи којом ЕУ финансира своју кохезиону политику, а у складу са стратешким смјерницама донешеним у Уредби (ЕЗ-а) број 1059/2003

⁹Доступно на: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:054:0013:0044:EN:PDF>

Државна помоћ и свјетска економска криза

До 2008.године, односно до првих знакова економске кризе, ЕУ је имала стабилан економски амбијент са просјечним годишњим растом БДП-а од 1,5%. Ниво државне помоћи је годишње опадао за 2% и на крају 2007.године је износио 0,5%. На графикону 1 видимо како су се од 2002.године кретала укупна издвајања за државну помоћ изражена као проценат БДП-а. Плава кривуља приказује кретање издвајања за државну помоћ у ЕУ27 када се искључе кризне мјере. Примјећујемо да, почевши са 2008., земље чланице ЕУ (посебно ЕУ15) нагло повећавају издвајања за државну помоћ, али исто тако да нове земље чланице (ЕУ12) задржавају скоро исти ниво помоћи као и у преткризним годинама. Укупна државна помоћ укључује помоћ за производњу, услуге, угаљ, пољопривреду, рибарство и дио транспортног сектора и за 2009.годину је износила приближно 427,2 млрд €, гдје је у апсолутним износима највећи ниво забиљежила УК (124 млрд €), затим Њемачка (116,8 млрд), Француска (42,3 млрд), Белгија (34,3 млрд) и Грчка (14,3 млрд). У релативним износима, државна помоћ се у ЕУ27 кретала око 3,6% од БДП-а. Врло је интересантна чињеница да се код 7 земаља чланица удио државне помоћи у БДП-у креће испод 1% (Чешка, Естонија, Италија, Литванија, Пољска, Португал, Румунија), док код чак 9 земаља орбитиран изнад тог просјека (од Шведске са 3,8% до Белгије са чак 10,2%).

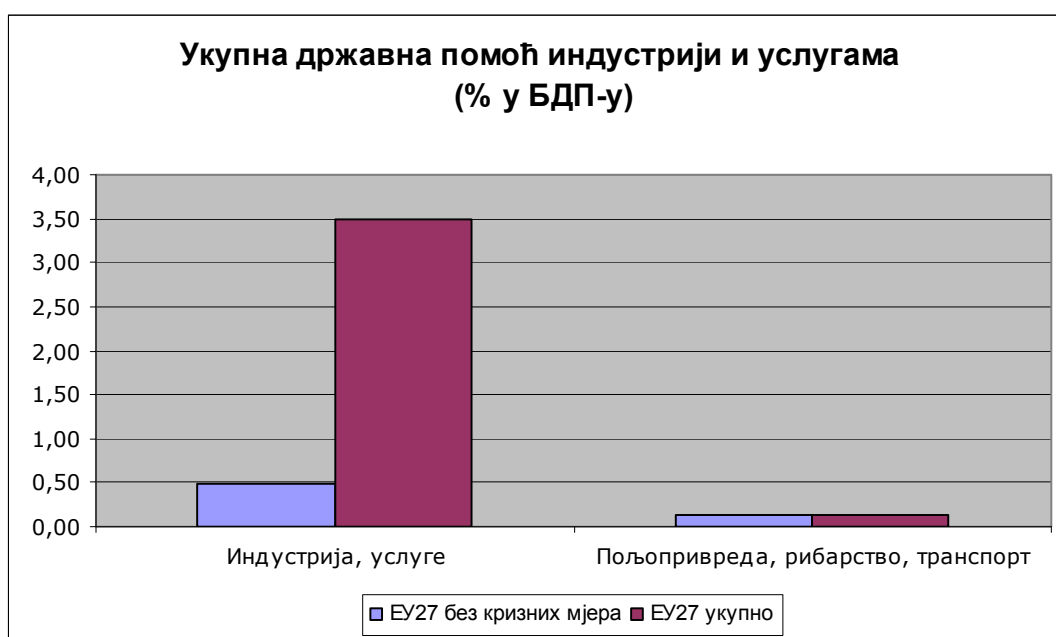

Графикон 1¹⁰

Као што видимо на графикону 2 удио издвајања државе за помоћ пољопривреди, шумарству и рибарству остао нетакнут кризом, односно да су се кризне мјере углавном односиле на помоћ индустрији и услужној дјелатности. Овдје се првенствено мисли на помоћ финансијским институцијама, јер је код 22 земље чланице највећи дио издвајања отишао на овај сектор, док већина земаља из групе ЕУ12 није видјела потребу за помагањем свог банкарског сектора, па је отуда њихов ниво помоћи остао увелико непромијењен услед кризе.

¹⁰ Извор: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/ws2_2.xls

Графикон 3 јасно приказује однос удијела помоћи за пољопривреду, шумарство, рибарство, транспорт и удијела за индустрију и услуге по земљама чланицама ЕУ, те потврђује и претходно поменути податак да су издвајању за помоћ сектору индустрије и услужне дјелатности прибјегле углавном земље ЕУ15. Велики износи државне помоћи су посљедично узроковали и велике фискалне дефиците у већини земаља, те након дјеломичног ублажавања посљедица кризе постали фактор који доводи до дисторзије тржишта. Из тог разлога Свјетска трговинска организација (СТО) позвала је Европску унију да постепено искључује државну помоћ приватном сектору како не би омела дугорочни опоравак. У својој ревизији ЕУ трговинских политика, СТО наводи да су изванредни износи интервенција које је ЕУ дала били готово искључиво секторска помоћ, усмјерена ка финансијском сектору. Могућност тзв. *'double dip-a'* односно кризе с дуплим дном усљед смањења кредитног рејтинга САД-а и дужничке кризе у ЕУ оставило би врло мало фискалног простора за интервенцију чланицама ЕУ, судећи по приложеним подацима.

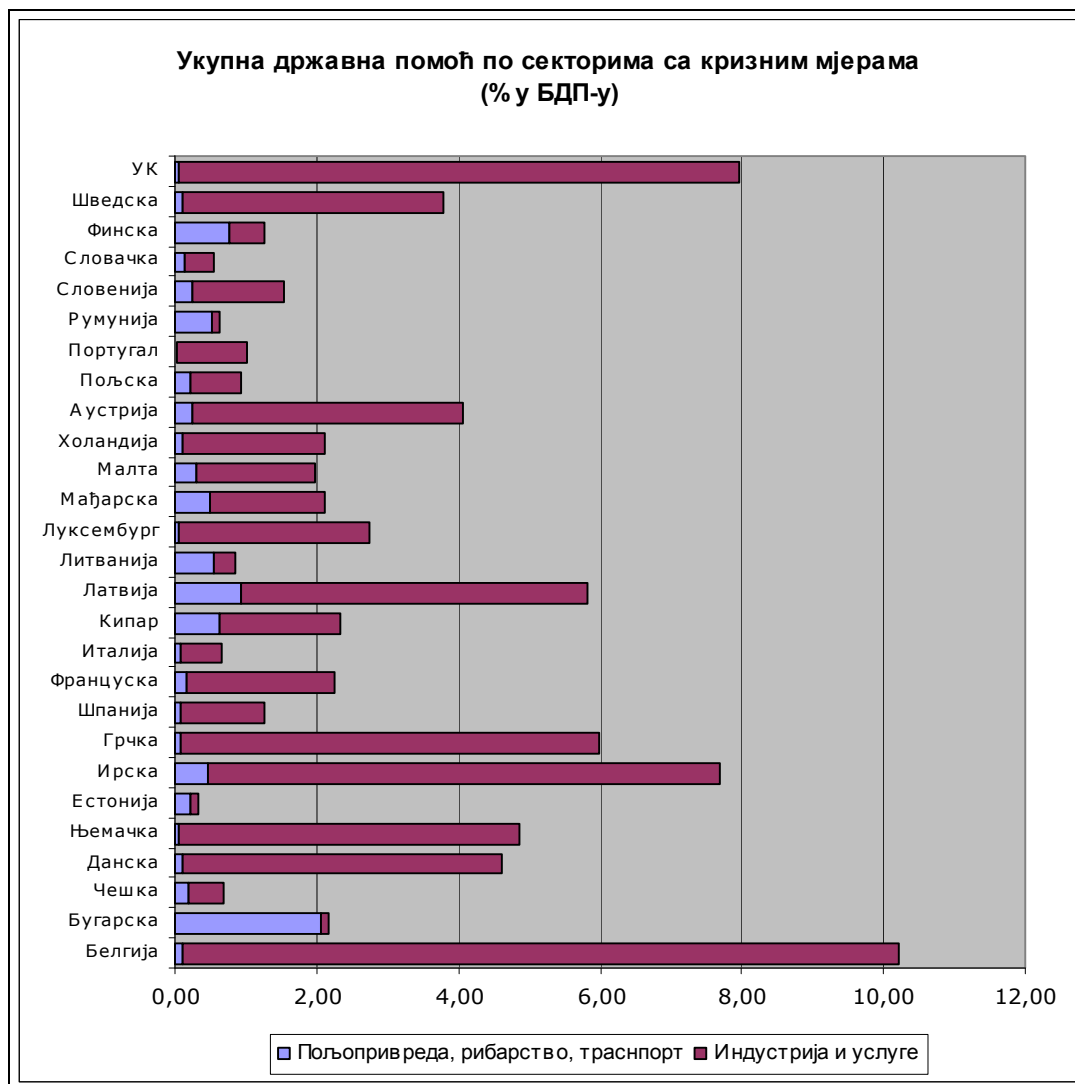
Графикон 2

Босна и Херцеговина и државна помоћ

Према члану 71 Привременог споразума о стабилизацији и придруживању Босне и Херцеговине с Европском унијом који се односи на конкуренцију, БиХ је обавезна да:

- оснује **самостални државни орган** (у року од двије године од дана ступања на снагу Привременог ССП-а) којем ће повјерити овлаштења везана за спречавање, ограничавање или нарушавање конкуренције, злоупотребе доминантне позиције, те бити овлаштен за давање државне помоћи;
- осигурати **транспарентност у области државне помоћи** достављањем ЕУ редовног годишњег извјештаја или другог одговарајућег документа, у складу са методологијом и приказом из прегледа државне помоћи у Заједници;
- установити **свеобухватан попис програма државне помоћи** који су успостављени прије оснивања самосталног државног органа;

- свака државна помоћ коју додијељује БиХ током првих шест година од ступања на снагу Привременог споразума ће се оцјењивати, али узимајући у обзир чињеницу да ће се БиХ сматрати подручјем описаним у члану 87(3) односно 107(3) Уговора о ЕУ;
- до краја пете године од ступања на снагу овог споразума, БиХ се обавезује да ће Европској комисији доставити своје износе БДП-а *per capita* усклађене на нивоу NUTS 2.

Графикон 3

Како до заданог рока Босна и Херцеговина није испунила обавезе из члана 71 Привременог споразума могућност добијања кандидатског статуса је условљена, између осталог, испуњењем наведених обавеза. Поред тога, постоји и обавеза БиХ да у процесу приступања СТО редовно и детаљно извјештава о субвенцијама.

У коначници, у свјетлу принципа фискалне транспарентности, потребно је развити свијест у јавности да усвајање правила ЕУ из подручја фискалне помоћи није потребно само због чланства БиХ у ЕУ или СТО, већ да транспарентно извјештавање о државним помоћима према међународним стандардима мора постати редован годишњи процес за БиХ у скорој будућности.

Консолидовани извјештаји

(припремила: Александра Регоје и Мирела Кадиф)

Табела 1. (Консолидовани извјештаји: БиХ, ентитети, ЈР)

Консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за сервисирање спољног дуга,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за финансирање Брчко Дистрикта, кантона, општина и Дирекција за путеве,
- приходе и расходе буџета институција Босне и Херцеговине,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске.

Табеле 2.1. – 2.2. (Консолидовани извјештаји: кантони)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина

2. Нето финансирање се односи на разлику примљених зајмова и њихове отплате

Консолидовани извјештај: БиХ, ентитети и ЈР, I-VII 2011.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	Укупно
Приходи	409,08	387,68	484,90	460,33	478,88	537,87	527,10	3.285,85
Порески приходи	383,37	362,10	440,30	412,95	450,96	503,08	468,37	3.021,12
Индириктни порези	366,06	338,50	387,26	372,98	419,32	464,94	438,77	2.787,84
ПДВ	237,73	222,07	230,16	247,61	249,48	275,87	261,87	1.724,80
ПДВ на увозе	138,31	180,44	210,37	204,10	202,19	227,23	218,34	1.380,98
ПДВ обавеза према ПДВ пријавама	149,52	115,63	98,29	108,22	117,91	118,21	109,74	817,53
ПДВ према аутоматском разресу од стране УИО	0,04	0,05	0,10	0,05	0,08	0,30	0,04	0,67
ПДВ једнократне уплате	0,28	0,16	0,31	0,06	0,06	0,03	0,08	1,00
Остало	2,67	2,55	3,00	2,61	2,40	2,52	1,59	17,34
Поврат ПДВ	-53,09	-76,77	-81,92	-67,43	-73,16	-72,41	-67,92	-492,70
Царине	15,51	20,88	26,49	23,89	24,09	24,89	25,10	160,85
Порез на промет	0,00	0,04	0,01	0,02	0,00	0,00	0,00	0,09
Акциза	93,18	76,42	107,81	79,24	118,01	138,23	124,12	737,02
увозни пр.	60,59	54,08	70,68	52,26	80,23	92,85	74,43	485,12
у земљи	32,60	22,34	37,13	26,98	37,79	45,38	49,69	251,90
Путарина	21,24	18,96	22,30	22,56	26,52	24,91	26,36	162,86
Остало	1,48	1,27	1,43	1,59	2,16	2,02	1,79	11,75
Остали поврати	-3,08	-1,15	-0,93	-1,94	-0,95	-0,99	-0,48	-9,52
Директни порези	17,30	23,60	53,04	39,97	31,64	38,14	29,60	233,29
Приходи од пореза на добит	8,66	10,70	35,13	23,57	13,54	20,00	12,35	123,96
Приходи од пореза на доходак	8,08	12,10	16,87	15,50	17,20	17,20	16,25	103,20
Остали директни порези	0,56	0,80	1,04	0,90	0,90	0,93	1,00	6,13
Доприноси	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Непорески приходи	23,84	24,29	40,99	46,48	27,48	33,23	33,55	229,87
Грантови	1,87	1,29	3,61	0,86	0,44	1,56	0,18	9,81
Остали приходи	0,00	0,00	0,00	0,04	0,00	0,00	25,00	25,04
Расходи	393,24	372,06	492,60	522,06	461,74	508,99	531,34	3.282,02
Бруто плате и накнаде трошкова запослених	118,15	118,79	150,30	130,52	131,42	131,18	142,39	922,74
Издаци за материјал и услуге	9,89	14,11	19,20	23,24	26,26	31,22	22,29	146,20
Субвенције и трансфери	89,19	83,70	142,84	182,80	105,86	113,51	138,17	856,06
Камате (домаће и стране)	3,25	5,93	9,16	4,74	10,34	19,75	8,21	61,38
Камате на ино-дуг	3,25	4,55	8,15	3,90	10,32	18,05	3,53	51,75
Камате на унутрашњи дуг	0,00	1,38	1,02	0,84	0,02	1,69	4,68	9,63
Остала текућа потрошња	2,88	3,42	11,83	15,42	16,42	18,47	13,98	82,42
Капитални издаци	0,21	0,37	1,00	1,32	2,59	12,58	3,09	21,17
Остали издаци	4,21	2,74	6,81	8,00	7,46	10,11	6,00	45,33
Трансфери са ЈР	166,92	144,46	164,97	160,08	173,86	187,76	198,90	1.196,95
од чега: ФБиХ/кантони, општине, Дирекција за цесте	127,52	110,26	127,86	123,08	133,32	142,79	150,98	915,82
од чега: РС/градови, општине, ЈП 'Путеви РС'	28,46	24,23	25,60	25,93	27,92	30,66	34,52	197,33
од чега: Брчко	10,93	9,98	11,50	11,07	12,62	14,31	13,40	83,81
Примљене отплате датих зајмова (нето) и капитални добици	-1,46	-1,46	-13,51	-4,06	-12,47	-15,58	-1,69	-50,23
Биланс	15,85	15,62	-7,70	-61,72	17,15	28,88	-4,24	3,83
Финансирање	-15,85	-15,62	7,70	61,72	-17,15	-28,88	4,24	-3,83

Табела 1.

Посавски кантон, I-VII 2011.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	Q1	Q2	Q3	I-VII 2011
1 Приходи (11+12+13+14)	2.418.228	2.345.460	3.060.083	2.793.428	2.634.478	2.587.117	3.270.606	7.823.771	8.015.024	3.270.606	19.109.401
11 Приходи од пореза	1.968.419	1.781.395	2.407.635	2.101.183	2.165.674	2.170.462	2.482.458	6.157.450	6.437.318	2.482.458	15.077.226
Порези на доходак и добит	277.172	283.313	668.178	411.946	284.236	290.837	342.939	1.228.663	987.018	342.939	2.558.620
Пореза на имовину	42.007	27.496	38.594	52.805	29.657	37.298	26.633	108.097	119.760	26.633	254.489
Индиректни порези	1.645.781	1.469.687	1.698.888	1.635.617	1.851.088	1.841.574	2.111.425	4.814.355	5.328.279	2.111.425	12.254.059
Остали порези	3.459	900	1.976	815	693	754	1.462	6.335	2.261	1.462	10.058
12 Непорезни приходи	423.076	492.210	452.867	670.958	447.517	372.667	438.715	1.368.153	1.491.142	438.715	3.298.010
13 Грантови	26.733	71.855	199.581	21.288	21.288	43.989	349.433	298.168	86.564	349.433	734.165
14 Остали приходи	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Расходи (21+22)	2.546.146	2.891.870	3.352.048	2.539.791	2.826.577	3.006.188	2.834.306	8.790.064	8.372.556	2.834.306	19.996.927
21 Текући издаци	2.546.146	2.891.870	3.352.048	2.539.791	2.826.577	3.006.188	2.834.306	8.790.064	8.372.556	2.834.306	19.996.927
Бруто плате и накнаде	1.689.347	1.702.412	1.738.132	1.684.304	1.713.396	1.669.583	1.557.853	5.129.891	5.067.283	1.557.853	11.755.027
Издаци за материјал и услуге	770.030	598.979	726.527	481.733	514.709	505.452	486.076	2.095.536	1.501.894	486.076	4.083.506
Грантови	73.515	589.781	886.671	373.013	561.834	819.793	789.729	1.549.966	1.754.640	789.729	4.094.335
Издаци за камате и остале накнаде	13.255	699	718	741	36.638	11.360	648	14.672	48.739	648	64.059
Дознаке нижим потрош. јединицама	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22 Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Нето набавка нефинансијских средстава	29.398	117.932	42.080	88.915	231.490	465.799	275.546	189.410	786.204	275.546	1.251.161
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	-157.316	-664.343	-334.045	164.722	-423.589	-884.870	160.754	-1.155.704	-1.143.736	160.754	-2.138.686
5 Нето финансирање**	-30.494	0	0	0	0	-28.191	0	-30.494	-28.191	0	-58.685

Табела 2.1.

Унско-сански кантон, I-V 2011.

	I	II	III	IV	V	Q1	Q2	I-V 2011
1 Приходи (11+12+13+14)	19.227.114	16.405.053	19.240.970	18.578.366	18.851.551	54.873.137	37.429.916	92.303.053
11 Приходи од пореза	15.185.987	13.341.201	15.322.108	14.875.171	15.536.856	43.849.296	30.412.028	74.261.323
Порези на доходак и добит	1.481.240	1.423.380	2.263.603	2.461.237	1.637.749	5.168.222	4.098.987	9.267.209
Пореза на имовину	625.346	609.199	629.053	351.378	407.572	1.863.598	758.950	2.622.548
Индириктни порези	13.069.829	11.306.190	12.425.926	12.059.914	13.489.669	36.801.944	25.549.584	62.351.528
Остали порези	9.573	2.432	3.526	2.641	1.866	15.531	4.507	20.038
12 Непорезни приходи	3.167.182	2.533.691	3.376.067	3.272.591	3.230.101	9.076.940	6.502.692	15.579.632
13 Грантови	814.937	396.366	352.243	430.603	84.250	1.563.546	514.853	2.078.399
14 Остали приходи	59.007	133.795	190.552	0	343	383.355	343	383.698
2 Расходи (21+22)	16.440.652	17.676.327	19.815.052	18.928.354	20.998.548	53.932.031	39.926.901	93.858.933
21 Текући издаци	16.440.652	17.676.327	19.416.625	18.928.354	20.998.548	53.533.604	39.926.901	93.460.506
Бруто плате и накнаде	13.619.010	11.934.914	12.816.769	13.564.743	11.648.672	38.370.692	25.213.415	63.584.108
Издаци за материјал и услуге	900.713	1.439.588	2.538.286	1.947.240	2.779.372	4.878.586	4.726.613	9.605.199
Грантови	1.380.994	3.890.567	2.779.259	2.906.299	6.194.097	8.050.820	9.100.396	17.151.216
Издаци за камате и остале накнаде	112.989	104.767	253.433	76.550	121.749	471.189	198.299	669.488
Дознаке нижим потрошачким јединицама	426.946	306.493	1.028.879	433.521	254.657	1.762.318	688.178	2.450.496
22 Нето позајмљивање*	0	0	398.427	0	0	398.427	0	398.427
3 Нето набавка нефинансијских средстава	291.426	208.423	303.783	314.966	644.970	803.632	959.936	1.763.568
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	2.495.035	-1.479.697	-877.865	-664.953	-2.791.968	137.474	-3.456.921	-3.319.447
5 Нето финансирање**	-5.515	-105.378	192.203	-263.772	-66.212	81.311	-329.984	-248.673

Табела 2.2..